

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Sžso/52/2013
Identifikačné číslo spisu:	1012200436
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1012200436.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Zdenky Reisenauerovej, v právnej veci žalobcu: Borsodi Transít Foglalkoztatási Közhazsnú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, so sídlom Jászi. O. u. 3, 3600 Ózd, IČO: Cg.05-09-017581, Maďarsko, zastúpený JUDr. Ladislavom Csákóom, advokátom so sídlom v Rožňave, Hviezdoslavova ul. č. 4, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 11263-2/2012-BA z 25. januára 2012, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 27. marca 2013, č. k. 15S/77/2012-38, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 27. marca 2013, č. k. 15S/77/2012-38 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 11263-2/2012-BA z 25. januára 2012 z r u š u j e a vec jej vracia na ďalšie konanie.

O náhrade trov konania odvolací súd rozhodne do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 27. marca 2013, č. k. 15S/77/2012-38, podľa § 250j ods. 1 O.s.p. zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 11263-2/2012-BA z 25. januára 2012, ktorým žalovaná zmenila rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky v Topoľčanoch z 15. augusta 2011 č. 32062-52/2011-TO vo výrokovej časti tak, že vypustila text: „...§ 210 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení...” a doplnila text: „...§ 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení...”, a v ostatnej časti označené rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa potvrdila.

Rozhodnutím z 15. augusta 2011 číslo 32062-52/2011-TO Sociálna poisťovňa, pobočka v Topoľčanoch podľa § 210 ods.1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodla, že G. H., nar. XX.XX.XXXX, občanovi Maďarska, dňa 10. januára 2008 vzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti (ďalej len „povinné poistenie“).

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že Krajský súd z administratívneho spisu žalovanej zistil že Národný fond zdravotného poistenia, odbor pre medzinárodné záležitosti a európsku integráciu z Maďarska požiadal o pomoc vo veci poistného vzťahu dočasných pracovníkov na Slovensku, prijatých žalobcom ako personálnou agentúrou s cieľom poskytnúť ich slovenskej spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, s.r.o., Bánovce nad Bebravou na základe zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov zo 14. mája 2007, z 15. decembra 2007 a z 28. decembra 2009. V mennom zozname osôb, ktoré pracovali na území Slovenskej republiky v uvedenej spoločnosti s ručeným obmedzením, bol uvedený aj pán G. H. od 10.01.2008. Žalobca nepreukázal, že mu príslušný orgán v Maďarsku vydal osvedčenie (tzv. formulár E 101) o tom, že zamestnanec podlieha právnym predpisom tohto štátu, ani že v jeho prípade ide o právnu situáciu, na ktorú by sa vzťahovali osobitné pravidlá podľa čl. 14 až 17 nariadenia rady EHS č. 1408/71 zo dňa 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva. Na to, aby sa na menovaného zamestnanca vzťahovala uplatniteľná legislatíva Maďarska, je potrebné buď na žiadosť zamestnanca alebo žalobcu ako jeho zamestnávateľa, zabezpečiť vydanie osvedčenia príslušným orgánom v Maďarsku o tom, že tento zamestnanec i naďalej podlieha právnym predpisom tohto štátu, čo však žalobca pred správnym orgánom ani pred súdom nepreukázal. Krajský súd skonštatoval, že správne orgány oboch stupňov správne právne argumentujú uplatniteľnou legislatívou SR, a to tým viac, že v danom prípade nešlo o vyslanie zamestnanca na výkon práce do iného členského štátu, ale len o jeho dočasné pridelenie. S poukazom na ustanovenia § 14, § 15 a § 19 zákona o sociálnom poistení, ktoré stanovujú osobný rozsah sociálneho poistenia považoval za nepochybné, že menovaný zamestnanec žalobcu v súvislosti s výkonom práce na území SR bol povinne nemocensky, dôchodkovo a v nezamestnanosti poistený. Vzhľadom na to, že p. G. H. nebol v pracovnom pomere so spoločnosťou VALSABBIA SLOVAKIA s.r.o., ale na výkon prác v tejto spoločnosti bol pridelený žalobcom; za tejto situácie treba ustanovenie § 20 písm. a) zákona č.461/2003 Z.z. o sociálnom poistení vykladať v nadväznosti na skutočný výkon činnosti, resp. výkon prác. Preto z tohto pohľadu menovanému zamestnancovi vzniklo povinné poistenie momentom samotného vykonávania tejto činnosti, resp. práce, t.j. dňom 10.01.2008. Pripustenie iného právneho výkladu by znamenalo, že zamestnanec žalobcu by počas výkonu prác v spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA s.r.o., nebol nikde povinne poistený. Dospel preto k záveru, že napadnuté rozhodnutie ako i postup žalovanej sú v súlade so zákonom.

Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca odvolanie. Namietal, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Nevyvodil žiadne závery zo skutočnosti, že správny orgán preskúmané rozhodnutie založil na zistení, že dotknutému zamestnancovi vznikol pracovný pomer na území Slovenskej republiky. Pracovný pomer na území Slovenskej republiky dotknutej osobe nikdy nevznikol, lebo bol zamestnancom v hlavnom pracovnom pomere u žalobcu. Nemohlo mu potom vzniknúť povinné poistenie (podľa slovenských právnych predpisov). Ďalej poukázal na článok 13 ods. 2 písm. a) a články 14 až 17 nariadenia Rady EHS č. 1408/71, z ktorých nie je možné dospieť k záveru, že sa na dotknuté osoby vzťahovala slovenská legislatíva, keďže neboli nikde inde zamestnaní než na území Maďarska, a preto práve v dôsledku formulácie citovanej normy sa na nich nemôžu vzťahovať právne predpisy žiadnej inej krajiny než Maďarska. Aplikovateľnosť slovenského práva vylučuje podľa jeho názoru aj článok 14 ods. 1a cit. nariadenia. Podotkol, že vydanie osvedčenia (formulár E 101) príslušným orgánom nemá konštitutívny význam, s jeho vydaním alebo nevydaním sa nespája vznik, zmena či zánik právneho vzťahu resp. právnej skutočnosti, keďže aj samotné nariadenie upravujúce status quo hovorí o osvedčení len ako o formalite. Žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súčasne žiadal priznať náhradu trov odvolacieho konania vo výške 165,58 €.

Žalovaná žiadala napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdiť ako vecne správny. Uviedla, že svoj právny názor odôvodnila príslušnými koordinačnými právnymi predpismi, ktoré upravujú sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov v rámci členských štátov Európskej únie. V preskúmanom rozhodnutí netvrdila, že zamestnancovi vznikol na území Slovenskej republiky pracovný pomer, ale podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona o sociálnom poistení rozhodovala o vzniku povinného poistenia pána G. H. aplikovaním koordinačného nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov

(ďalej aj „nariadenie“), ktorým je viazaná z dôvodu, že žalobca je agentúrou dočasného zamestnávania so sídlom v Maďarsku a dotknutý zamestnanec žalobcu, vykonával práce v období uvedenom v prílohe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov na území Slovenskej republiky v obchodnej spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r.o., Bánovce nad Bebravou. Vychádzajúc z článku 13 (2) (a) nariadenia je zamestnanec žalobcu pokrytý systémom sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom vykonáva svoju činnosť, a to aj napriek skutočnosti, že má bydlisko na území iného členského štátu alebo že sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo jednotlivca, ktorý ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu. Dotknutí zamestnanci žalobcu by podliehali v oblasti sociálneho zabezpečenia legislatívy Maďarska len v tom prípade, ak by im Maďarsko, ako vysielajúci štát vystavilo na obdobie, kedy vykonávali práce na území Slovenskej republiky, formulár E 101 (potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve). Legislatíva Maďarska by sa v oblasti sociálneho zabezpečenia aplikovala aj v prípade, ak by vecne príslušný úrad v Maďarsku po vzájomnej dohode s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky udelil dotknutým zamestnancom žalobcu na čas, kedy vykonávali práce na území Slovenskej republiky výnimku podľa článku 17 nariadenia. Ďalej poukázala na články 11 a 80 nariadenia a na rozhodnutie č. 181 z 13. decembra 2000, publikovaného v Úradnom vestníku Európskej únie, ktoré precizuje podmienky vyslania upravené v nariadení a na Kódex dobrej praxe, z ktorých vyplýva, že formulár E 101 je nevyhnutným dokladom preukazujúcim uplatniteľnú legislatívu pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov. Zamestnanom žalobcu nebolo vystavené v Maďarsku potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve (formulár E 101), nebola udelená výnimka podľa článku 17, preto nie je možné určiť uplatniteľnú legislatívu podľa článku 14 (1) (a) alebo článku 17 nariadenia tak, ako uvádza žalobca v odvolaní. Z vyjadrenia Országos Egészségbiztosítási Pénztái (OEP), Nemzetközi és Európai Integrációs Főosztály, Budapešť vyplýva, že formuláre E 101 nemôžu byť vystavené. Na dotknutého zamestnanca žalobcu sa v období, kedy vykonával práce na území Slovenskej republiky, vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia legislatíva Slovenskej republiky a to aj napriek skutočnosti, že bydlisko zamestnanca a sídlo jeho zamestnávateľa sa nachádzajú na území Maďarska. Počas obdobia určeného zamestnávateľom je potom povinne nemocensky poistený, povinne dôchodkovo poistený a povinne poistený v nezamestnanosti podľa zákona o sociálnom poistení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10, § 246c a § 250ja O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu je potrebné vyhovieť.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým rozhodnutím (pobočky) o vzniku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnancovi žalobcu G. H. s účinnosťou od 10. januára 2008.

Sociálne poistenie zamestnancov, pohybujúcich sa v rámci Európskej únie v relevantnom období upravovalo nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva.

V zmysle II. hlavy, článku 13 (9) ods. 1 nariadenia osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu.

Podľa článku 13 (9) ods. 2 písm. a) nariadenia pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak, na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu.

Podľa článku 14 ods. 1 písm. a) nariadenia článok 13 ods. 2 písm. a) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami: osoba, ktorá je zamestnaná na území členského štátu podnikom, pre ktorý zvyčajne pracuje, a ktorá je vyslaná týmto podnikom na územie iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu pre tento podnik, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že predpokladané trvanie tejto práce neprekročí 12 mesiacov a že nie je vyslaná s cieľom,

aby nahradila inú osobu, ktorá ukončila dobu svojho vyslania.

Podľa názoru odvolacieho súdu v konaní nebolo dostatočne preukázané, či dotknutí zamestnanci žalobcu, ktorí vykonávali na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov na území Slovenskej republiky prácu, v oblasti sociálneho zabezpečenia podliehajú právnym predpisom Slovenskej republiky alebo právnym predpisom Maďarska.

Nebolo sporné, že žalobca je personálnou agentúrou so sídlom v Maďarsku, ktorá na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov prideľovala svojich zamestnancov prijatých v Maďarsku na výkon činností na území Slovenskej republiky v spoločnosti VALSABBIA SLOVAKIA, spol. s r. o. so sídlom v Bánovciach nad Bebravou, Partizánska ul. č. 73.

Na základe Zmluvy o dočasnom pridelení pracovníkov vykonával menovaný zamestnanec činnosť na území Slovenskej republiky. Formulár E 101, na základe ktorého by tento zamestnanec podliehal právnemu poriadku vysielajúceho štátu, teda Maďarska, a ktorý by zbavil zamestnanca a zamestnávateľa povinnosti plniť si povinnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia v členskom štáte, v ktorom vykonával činnosť, nemal vystavený.

Na podklade uvedených skutočností žalovaná vyslovila názor, že na dotknutých zamestnancov sa vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia právny poriadok Slovenskej republiky s odkazom na článok 13 (2) (a) nariadenia, teda jeho použitie odôvodňuje všeobecné pravidlo, určujúceho uplatniteľnú legislatívu podľa miesta výkonu práce.

Odvolací súd však dospel k záveru, že žalovaná nepostupovala v konaní tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav vecí.

Možno súhlasiť s právnym názorom žalobcu, podľa ktorého sa považuje za formalitu vystavenie formulára E 101, o čom svedčí už aj názov článku 11 vykonávacieho nariadenia č. 574/72 (formality v prípade vyslania zamestnanca na iné miesto podľa článku 14 ods. 1 a 14b 81 nariadenia a v prípade dohôd uzatvorených v súlade s článkom 17 nariadenia). V žiadnom prípade však nemožno bez ďalšieho skúmania podmienok, upravených v rozhodnutí Správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000 (ďalej aj „rozhodnutie správnej komisie č. 181“) vysloviť záver, podľa ktorého ak vysielajúci štát zamestnancovi nevystavil formulár E 101, dokladujúci skutočnosť, že na jeho základe dotknutý zamestnanec podlieha legislatíve vysielajúceho štátu, sa na zamestnanca vzťahuje právny poriadok Slovenskej republiky.

Žalovaná charakteru formulára E 101 dostatočnú pozornosť nevenovala. Z rozhodnutia správnej komisie Európskych spoločenstiev pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov č. 181 z 13. decembra 2000 bodu 6 vyplýva, že formulár E 101 by bolo vhodnejšie vydať pred začatím danej doby; môže však byť vydané počas tejto doby alebo dokonca po jej uplynutí, v takom prípade môže mať retroaktívny účinok.

Z uvedeného možno vyvodiť, že formulár E 101 je možné vydať i po uplynutí doby vyslania, a preto žalobkyňa bola povinná dôsledne sa zaoberať aj podmienkami pre uplatňovanie článku 14 ods. 1 nariadenia a spolupracovať s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky, ktorá povinnosť jej vyplýva nielen z nariadenia (čl. 84 a čl. 86), ale tiež z predmetného rozhodnutia správnej komisie č. 181, resp. vyzvať žalobcu na dodatočné predloženie formulára E 101.

Nie je zrejmé, či rozhodnutie o zrušení poistenia zamestnanca podľa maďarských právnych predpisov nebolo zrušené rozhodnutím maďarského súdu; žalovaná túto okolnosť neskúmala. Bez preverenia týchto skutočností žalovaná nemôže rozhodnúť tak, aby nedošlo k dvojitému poisteniu z rovnakého titulu v dvoch štátoch Európskej únie.

Okrem uvedených pochybení, žalovaná svojím postupom v správnom konaní odňala tiež možnosť konať pred správnym orgánom zamestnancom žalobcu. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že

jednotlivými rozhodnutiami Sociálnej poisťovne, pobočky Topoľčany, bol uvedenému zamestnancovi žalobcu ustanovený opatrovník na obhajovanie jeho práv z dôvodu, že ako účastníci konania nemôžu konať samostatne, pretože ich pobyt nie je známy. Tieto rozhodnutia boli doručované verejnou vyhláškou podľa § 212 ods. 14 zákona o sociálnom poistení.

Podľa zákona o sociálnom poistení doručenie verejnou vyhláškou použije organizačná zložka Sociálnej poisťovne v prípade, keď účastníci konania alebo ich pobyt alebo sídlo nie sú jej známi (§ 212 ods. 13 zákona o sociálnom poistení). V administratívnom spise sa však nachádza zoznam osôb ako príloha listu Národného fondu zdravotného poistenia, Budapešť z 30. novembra 2009, číslo 12-5732/2009 (č. l. 17), v ktorom pod číslom 1 je uvedený pán G. H. spolu s dátumom narodenia a adresou. Pobyt účastníka teda pre žalovanú, resp. prvostupňový orgán nebol neznámy a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie opatrovníka.

Neuniklo tiež pozornosti odvolacieho súdu, že výrok rozhodnutí správnych orgánov neobsahuje zákonom predpísané náležitosti, lebo nie je v ňom uvedené ustanovenie právneho predpisu, podľa ktorého (ktorých) sa rozhodlo o vzniku poistenia, čo je v rozpore s § 209 ods. 3 zákona o sociálnom poistení (nestačí uviesť ustanovenie týkajúce sa vecnej príslušnosti organizačnej zložky správneho orgánu).

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa preto podľa § 220 O.s.p. zmenil tak, že rozhodnutie žalovanej z 31. januára 2012, číslo 13685-2/2012-BA, podľa § 250j ods. 2 písm. c) O.s.p. zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

V ďalšom konaní bude potrebné, aby žalovaná doplnila dokazovanie naznačeným smerom, postupovala v úzkej spolupráci s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky tak, aby žalobca a jeho zamestnanec neboli ukrátení na svojich právach, a aby prípadne došlo s príslušnou inštitúciou Maďarskej republiky k dohode o legislatíve uplatniteľnej na daný prípad. Nové rozhodnutie vo veci žalovaná riadne odôvodní, pričom sa vysporiada so všetkými námietkami žalobcu. Vysporiada sa aj s otázkou, či bolo rozhodnuté o vzniku (zániku) poistenia zamestnancov podľa slovenskej legislatívy, prípadne ako v takej veci rozhodol súd, alebo o nej prebieha súdne konanie.

O trovách konania odvolací súd rozhodne do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku (§ 151 ods.3 O.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.